

ДУШАН М. БАБАЦ

ПЕТАР I

КРАЉ ОСЛОБОДИЛАЦ

DUSAN M. BABAC

PETER I

THE LIBERATOR KING

МР ДУШАН БАБАЦ
ПЕТАР I
КРАЉ ОСЛОБОДИЛАЦ

© Evro Book 2019

Превод на енглески
ТАТЈАНА БАБАЦ

Превод књиге на енглески језик
омогућило је

Издавач
EVRO BOOK, БЕОГРАД
ДИМИТРИЈА ТУЦОВИЋА 41

За издавача
НЕНАД ЈЕВТИЋ, ГЕНЕРАЛНИ ДИРЕКТОР

Уредник издања
ГОРДАНА СУБОТИЋ

Лектура и коректура
АЛЕКСАНДРА ШУЛОВИЋ

Ликовно-графички уредник
ВЕСНА ПИЈАНОВИЋ

ПРВО ИЗДАЊЕ

Штампа
РОТОГРАФИКА, СУБОТИЦА

Тираж
3.000

ISBN 978-86-505-???

M.Sc. DUSAN BABAC
PETER I
THE LIBERATOR KING

© Evro Book 2019

English translation
TATJANA BABAC

Translation of the book into English
was enabled by

Publisher
EVRO BOOK, BELGRADE
DIMITRIJA TUCOVIĆA 41

For the Publisher
NENAD JEVIĆ, CEO

Editor
GORDANA SUBOTIĆ

Proof reading
NIGEL THOMAS

Typesetting and Layout
VESNA PIJANOVIĆ

FIRST EDITION

Printing
ROTOGRAFIKA, SUBOTICA

Circulation
3.000

ISBN 978-86-505-???

Предња корица: Репрезентативни фото портрет Краља Петра у свечаној генералској униформи из 1904. године, рад дворског фотографа Милана Јовановића (Људски музеј Рогашка Слатина). Колорисала Олга Ширнина

Задња корица: Краљ Петар на коњу, 22. септембра 1904. приликом смотре трупа на Бањичком пољу (Борко Марјановић)

Front cover: representative photograph portrait of King Peter I in full dress generals' uniform 1904, by Milan Jovanovic Court Photographer. (Rogaška Slatina Folks Museum). Colourised by Olga Shirmina

Back cover: King Peter I on horseback, September 22 1904 (Borko Marjanovic collection)

ДУШАН М. БАБАЦ

ПЕТАР I

КРАЉ ОСЛОБОДИЛАЦ

DUSAN M. BABAC

PETER I

THE LIBERATOR KING

Ове године се навршава сто седамдесет пет година од рођења и сто петнаест година од крунисања мог прадеде, краља Петра Првог Ослободиоца. Његова владавина имала је несумњив значај и важност за унутрашњу и спољну консолидацију земље потресене Мајским превратом из 1903. године. Сви европски дворови прихватили су новог краља и пожелели му дугу и срећну владавину. Краљ Петар Први је неуморно радио на афирмацији демократских начела у политици и животу Србије, које је сматрао неопходним за даљи напредак, као и за њен приступ у круг развијених европских држава.

Од самог почетка владавине, краљ Петар Први суочио се са озбиљним препрекама. Земља је била растрзана унутрашњом политичком борбом, а спољно-политичке околности су неумитно водиле ка ратном сукобу несагледивих размера. Ипак, без обзира на све тешкоће, данас време владавине краља Петра I памтимо као време владавине уставности, време владавине парламента, време снажне демократизације читавог друштва, али га памтимо и као време блиставих војничких победа, ослобођења територија које су вековима биле под османском окупацијом, и као време достојанствене одбране суверенитета земље.

Иако је од његове смрти прошло деведесет осам година, универзалне вредности које је он заступао и даље су идеал, а тешке околности у којима их је спроводио у дело великим делом су и дан-данас постоје. Тим пре светли пример краља Петра I треба и данас да буде узор како Србија часно и поносно да корача са високо развијеном заставом.

Краљ Петар Први је *pater familias* и *pater patriae* у истој мери и времену, сениор историјске породице, родитељ који се брине, саветује и штити своју чељад од зла. Уморан, али не и самосажаљив, достојанствен, али

This year is the 175th Anniversary of birth and 115th Anniversary of the coronation of my great-grandfather, King Peter the First Liberator. His reign was undoubtedly important and significant for the internal and external consolidation of the country, shaken by the May Coup of 1903. All European courts accepted the new King and wished him a long and happy reign. King Peter the First worked tirelessly to affirm the democratic principles in the politics and life of Serbia, which he considered necessary for her further progress, as well as for her access to the circle of the developed European countries.

From the very beginning of his reign, King Peter the First had faced serious obstacles. The country was torn apart by internal political struggles, and external political circumstances inevitably led to a war of unimaginable proportions. Nevertheless, despite all the difficulties, today we remember the reign of King Peter I as the time of the rule of constitutionality, the time of the rule of the parliament, the time of the strong democratization of the entire society, but we also remember it as the time of brilliant military victories, liberation of the territories that had been under Ottoman occupation for centuries, and as the time of dignified defence of the sovereignty of the country.

Although ninety-eight years have passed since his death, the universal values he had represented still remain the ideal, and the difficult circumstances in which he had been promoting them, have largely remained the same to this day. All the reason more to see King Peter I today as an example of how Serbia should honourably and proudly go forward with its flag hoisted high.

King Peter the First is *pater familias* and *pater patriae* to the same extent and time, the senior member of a historical family, the parent who cares, advises and protects his children from evil. Tired, but not self-defamatory,

не и отуђен, државни поглавар који зна да мора препустити одлучивање спремнијима. Као жива икона он је са својим народом, својом породицом, својом војском. Као краљ, он представља изворни легитимитет српског народа и његове државе. Као старац на воловској запрези он је пророк који води збег ка обећаној земљи, отеловљена институција, Жича, Дечани, Студеница и Раваница у покрету. На његовој икони биће записано: Велики Краљ, Ослободилац!

У савременој историји Србије, краљ Петар Први је запамћен као највољенији владар и као Краљ Ослободилац! Ова књига га управо таквим и приказује, уз обиље података, чињеница и фотографија.

У Београду, 25. фебруара 2019.

Његово краљевско височанство
Престолонаследник Александар II

dignified, but not alienated, a head of state who knew when to leave decision-making to the more willing. As a living icon, he was with his people, his family, his army. As a king, he represented the original legitimacy of the Serbian people and its state. As an old man on the oxen-cart, he was the prophet who lead the exodus to the promised land, he was an institution incarnate, he was Žiča, Dečani, Studenica and Ravanica on the move. On his icon there will be inscribed: The Great King, the Liberator!

In the modern history of Serbia, King Peter the First is remembered as the most beloved ruler and as the King-Liberator! This book portrays him exactly like that, with plenty of data, facts and illustrations.

In Belgrade, February 25, 2019

His Royal Highness
Crown Prince Alexander II

Краљ Петар на коњу, 22. септембра 1904. приликом смотре трупа на Бањичком пољу (Борко Марјановић)
King Peter I on horseback, 22 September 1904 (Borko Marjanovic collection)

САДРЖАЈ

TABLE OF CONTENTS

ПРЕДГОВОР	13	FOREWORD	13
ВЕЛИКИ ПРЕЦИ, РОЂЕЊЕ И ОДРАСТАЊЕ БУДУЋЕГ КРАЉА	19	GREAT ANCESTORS, BIRTH AND UPBRINGING OF THE FUTURE KING	19
У ФРАНЦУСКОЈ	41	IN FRANCE	41
КАО ПЕТАР МРКОЊИЋ У БОСАНСКОХЕРЦЕГОВАЧКОМ УСТАНКУ	47	AS PETAR MRKONJIC IN THE BOSNIA-HERCEGOVINIAN UPRISING	47
У ЦРНОЈ ГОРИ	III	IN MONTENEGRO	III
ДОЛАЗАК НА ПРЕСТО	165	ASCENDANCE TO THE THRONE	165
КРУНИСАЊЕ И МИРОПОМАЗАЊЕ	185	CORONATION AND ANOINTMENT	185
ЛИЧНОСТ КРАЉА	195	THE PERSONALITY OF THE KING	195
УЛОГА У ЈАВНОМ ЖИВОТУ	211	ROLE IN PUBLIC LIFE	211
ПУТОВАЊА У ИНОСТРАНСТВО	221	TRAVELS ABROAD	221
ПОРОДИЧНЕ ПРИЛИКЕ	243	FAMILIAL AFFAIRS	243
ИЗГРАДЊА ЗАДУЖБИНЕ НА ОПЛЕНЦУ	255	CONSTRUCTION OF THE ENDOWMENT IN OPLENAC	255
БАЛКАНСКИ РАТОВИ	267	THE BALKAN WARS	267
У ВЕЛИКОМ СВЕТСКОМ РАТУ	283	IN THE GREAT WAR	283
СМРТ КРАЉА ПЕТРА	301	DEATH OF KING PETER	301
СПОМЕНИЦИ ПОСВЕЋЕНИ КРАЉУ ПЕТРУ	341	MONUMENTS DEDICATED TO KING PETER	341

Краљ Петар у малој генералској униформи 1903. Колорисана фотографија Милана Јовановића (Историјски музеј Србије)
King Peter I in every day generals' uniform 1903. Colourised photograph of Milan Jovanovic (Historical Museum of Serbia)

НОВИЦИ
FOR NOVICE

Репрезентативни фото-портрет Краља Петра у свечаној генералској униформи из 1904. године, рад дворског фотографа Милана Јовановића. Фотографија са посветом и потписом на француском, датирана 16. октобра 1904. (Људски музеј Рогашка Слатина)
 Representative photographich portrait of King Peter I in full dress generals' uniform 1904, by Milan Jovanovic Court Photographer.
 Signed and dated 16 October 1904 (Rogaska Slatina Folks Museum)

ЗАХВАЛНОСТ АУТОРА

Аутор дугује велику захвалност многим појединцима и институцијама, који су пружили драгоцену помоћ и у изради ове књиге. Као и много пута до сада, своје слободно време, знање и своје колекције ставили су на располагање: Душица Бојић и Изабела Мартинов Томовић – Историјски музеј Србије, Игор Урсић – Фонд Краљевски двор; Миладин Милошевић – Архив Југославије; Драган Рељић – Задужбина краља Петра првог; потпуковник Градимир Матић, Љубица Дабић и Наташа Томић – Војни музеј Београд; Тијана Палковљевић Бугарски – Галерија Матице Српске; Јелена Гвозденац Мартинов, Оливера Скоко и Владислава Игњатов – Народни музеј Зрењанин; Бојана Борић Брешковић и Петар Петровић – Народни музеј Београд; Славка Миросављевић – Музеј Републике Српске Бања Лука; Јован Маркуш – Митрополија Црногорско Приморска; игуман Методије и братство манастира Хиландара; Нани Пољанец – Људски музеј Рогашка Слатина; Татјана Јовић – Двор краља Николе Цетиње; Борко Марјановић, Милош Јуришић, Биљана Црвенковић, Александар Симић, Јандрија Гериб Илић, Андреја и Борко Комненовић, Небојша Митровић, Стојан Брзак, Роман Павић, Славиша Петровић, Драгомир Ацовић, Чедомир Васић, Мирослав Милутиновић, Алексеј Степанов, Александар Огњевић, Александар Чолић, Роман Павић, Тијана Борић, Звонко Маковић, Марко Бумбаширевић и Barry Turk.

Изузетну захвалност дугујем Ивани Гајић, која је активно, ауторски учествовала у стварању ове књиге и тиме допринела њеном коначном изгледу, и супрузи Татјани на изванредном преводу на енглески.

Нарочиту захвалност изражавам компанији ДУНАВ ОСИГУРАЊЕ а. д. о. Београд и њеном директору господину Мирку Петровићу, који су омогућили превод књиге на енглески језик.

Велику захвалност дугујем Мили Викторовић, председници Кола српских сестара, на дугогодишњој подршци у мом раду.

Посебну захвалност дугујем Олги Ширниној која је колорисала фотографију на насловној страни.

Такође захваљујем Мари Торбици и Драгану Шалеру на електронској обради фотографија и других прилога.

ACKNOWLEDGMENTS

The author is grateful to the many individuals and institutions who once again provided valuable assistance in the preparation of this book. As many times in the past, the following individuals have dedicated their leisure time and knowledge, as well as access to their collections: Dusica Bojic and Izabela Martinov Tomovic – Historical Museum of Serbia; Igor Ursic – Royal Palace Foundation; Miladin Milosevic – Archive of Yugoslavia; Dragan Reljic – Endowment of King Peter I; Lieutenant Colonel Gradimir Matic, Ljubica Dabic and Natasa Tomic – Military Museum Belgrade; Tijana Palkovljevic Bugarski – Matica Srpska Gallery; Jelena Gvozdenac Martinov, Olivera Skoko and Vladislava Ignjatov – National Museum Zrenjanin; Bojana Boric Breskovic and Petar Petrovic – National Museum Belgrade; Slavka Mirosavljevic – Museum of Republika Srpska Banja Luka; Jovan Markus – Metropolitanate of Montenegro; abbot Metodije and the brotherhood of Hilandar Monastery, Nani Poljanec – Rogaska Slatina Folks Museum; Tatjana Jovic – King Nikola Museum Cetinje; Borko Marjanovic, Milos Jurisic, Biljana Crvenkovic, Aleksandar Simic, Jandrija Geric Ilic, Andreja and Borko Komnenovic, Nebojsa Mitrovic, Stojan Brzak, Roman Pavic, Slavisa Petrovic, Dragomir Acovic, Cedomir Vasic, Miroslav Milutinovic, Aleksej Stepanov, Aleksandar Ognjevic, Aleksandar Colic, Tijana Boric, Zvonko Makovic, Marko Bumbasirevic and Barry Turk.

I owe special gratitude to Ivana Gajic, who actively participated in the creation of this book, thus contributing to its final appearance, and my wife Tatjana for the outstanding translation.

I express my particular gratitude to DUNAV OSIGURANJE a.d. Belgrade, and its director, Mr. Mirko Petrovic, who enabled the translation of the book into English.

I owe special gratitude to Mila Viktorovic – the President of Kolo Sprskih Sestara, for the continued support of my work.

I owe particular gratitude to Olga Shirnina who colorized the photograph on the front cover.

I am also grateful to Mara Torbica and Dragan Saler for the electronic processing of photographs and other materials.

Урош Предић, краљ Петар Карађорђевић у малој генералској униформи, 1922, уље на платну (Историјски музеј Србије).
Uros Predic, King Peter I Karadjordjevic in every day general's uniform, 1922, oil on canvas (Historical Museum of Serbia)

ПРЕГОВОР

Ове године се навршава тачно сто седамдесет пет година од рођења краља Петра Првог Карађорђевића. Он је био унук вође Првог српског устанка, вожда Карађорђа Петровића, син српскога кнеза Александра Карађорђевића и зет књаза (касније краља) Николе I Петровића Његоша.

Петар Први је родоначелник династије Карађорђевић, пошто је његов отац, кнез Александар, био изборни кнез, који није имао признато наследно достојанство у породици, док вожд Карађорђе није имао међународно признање права наслеђа које му је доделила српска скупштина 1808. године. Избором новог краља завршен је вишедеценијски рат између Карађорђевића и Обреновића и њихових присталица, како га неки називају „српски рат ружа”. Тај рат је трајао од убиства Карађорђа у Радовањском лугу лета 1817. до Мајског преврата 1903. Његове жртве били су Карађорђе, кнез Михаило и краљ Александар. Кнежеви Милош и Александар живели су дуго у емиграцији. Последњи је због овог сукоба робијао у мађарском затвору. На краља Милана је извршено десетак атентата. Иако повезани националном мисијом и кумовским везама Карађорђевићи и Обреновићи су после Топчидерског атентата 1868. живели у огорченом непријатељству. Намеснички устав из 1869. Чланом 10. забрањено је Карађорђевићима долазак на престо означивши их као проклете.

Ступањем на престо краљ Петар Први Карађорђевић означио је повратак стабилности и континуитета. Иако је и његова владавина била динамична и бурна – од 1903. до 1914. године променило се чак 18 влада – он је једини српски владар у последња два века који се родио и умро у отаџбини, као припадник владајуће породице. Данас се период владавине краља Петра

FOREWARD

This year marks one hundred seventy-five years since the birth of King Peter I Karadjordjevic. He was the grandson of the leader of the First Serbian Uprising - Supreme Leader Karadjordje Petrovic, son of Serbian Prince Alexander Karadjordjevic, and son-in-law of Prince (later King) Nikola I Petrovic Njegos.

Peter I is the founder of the Karadjordjevic dynasty, since his father Prince Alexander was an elected Prince who did not have a recognized hereditary dignity within the family, while Supreme Leader Karadjordje did not have international recognition of the right of inheritance which he was granted by the Serbian Assembly in 1808. The choice of the new king ended a decade's long war between the Karadjordjevic and Obrenovic dynasties and their supporters, described by some as the "Serbian War of the Roses". This war lasted from the assassination of Karadjordje in Radovanjski Lug in 1817 until the May Coup in 1903 - its victims were Karadjordje, Prince Mihailo and King Alexander Obrenovic. Princes Milos Obrenovic and Alexander Karadjordjevic lived in emigration for a long time. The latter served a sentence in a Hungarian prison because of this conflict. There were a dozen assassination attempts made on King Milan. Although linked by the national mission and having best man ties, the Karadjordjevic and Obrenovic families, after the Topcider assassination of 1868, lived in bitter hostility. The Constitutional Council of 1869, in Article 10, prohibited the Karadjordjevic from ascending to the throne by denoting them as damned.

Upon ascending to the throne King Peter I Karadjordjevic marked the return of stability and continuity. Although his government was dynamic and turbulent - in the period from 1903 to 1914, 18 governments changed, he is the only Serbian ruler in the last two centuries who was born and died in his homeland, as a member of the ruling family.

најчешће сматра златним добом просперитета Србије. Петар Први је био прави народни краљ у правом смислу те речи, био је и остао наш највољенији краљ. Све су то разлози што ни деценије комунистичке пропаганде и терора у Србији нису успеле да затоме сећање на њега или да искриве слику о њему.

Слободно и без устезања може се рећи да је у нашој савременој историји краљ Петар био једини уставотворни парламентарни монарх и демократа у правом смислу те речи, и мада је владао пре више од 100 година, његов пример може бити велико надахнуће и узор и у данашње време, нарочито када се узме у обзир и његова лична скромност која се граничила са аскетизмом. Да ли је на демократичност личности и владавине краља Петра пресудан утицај имало то што је карактер изграђивао у демократским земљама какве су биле Швајцарска и Француска тога времена, или је пак пресудан био додатни неформални фактор контроле коју је вршила група завереника одговорна за мајски преврат, веома утицајна изван институција, ми то никада нећемо са сигурношћу знати. Ипак, његова изјава да би се, уколико српски народ тако одлучи, сагласио и са укидањем монархије и успоставом републике, што је била изјава без преседана у дотадашњој али и каснијој српској историји, указује на аутентичност његове демократичности.

Краљ Петар је у изгнанству провео 45 година. Када су га из Србије звали да ступи на престо живео је у Швајцарској и имао педесет девет година. Кнез Петар је иза себе имао најдужу каријеру претендента на престо у српској историји још од средњег века. Нечији стварни карактер најбоље се огледа у стрпљењу с којима пролази кроз недаће и чека, и у понашању када дође на власт. Последње две деценије политичког живота у Србији најбољи су пример рђавог понашања оних који су чекали да дођу на власт и начина на који су је потом узурпирали.

Ако постоји једна тема која је имала пресудну улогу у схватању живота Петра Карађорђевића, онда је то слобода. Она је играла важну улогу у његовом приватном и јавном (политичком) раду, што је крунисано и коначним ослобођењем делова Србије који су били под вековном османском окупацијом, тако да је краљ Петар с правом до данас остао запамћен као краљ ослободилац.

У време владавине краља Петра у унутрашњој партијској политици дошло је до извесних промена. Владар се свим силама трудио да унесе што више мира и сталожености у међупартијске односе. Најсрећнији је био када је ради општег успеха наступило примирје међу странкама и када је владала слога у коалиционим владама (на пример у влади Стојана Новаковића од 1908. до 1909. или оној од 1912. до 1913).

Today his period of his reign is considered the golden era of prosperity for Serbia. Peter I was a real national king in the true sense of the word, he was and remains our most beloved king. All these are reasons why even decades of communist propaganda and terror in Serbia have failed to diminish his memory or to distort our picture of him.

It can be said freely and without hesitation that in our contemporary history, King Peter was the only constitutive parliamentary monarch and democrat in the true sense of the word, and regardless of the fact that he ruled more than 100 years ago, his example can be very inspiring and a model even today, especially when one takes into account his personal modesty which bordered on asceticism.

Whether it was the formation of his personality in democratic countries such as Switzerland and France of that time that had a decisive influence on the democratic character and reign of King Peter, or whether it was the existence of an additional informal controlling factor in the form of a group of conspirators who instigated the May Coup and had a great extra-institutional influence, we will never know with certainty.

Nevertheless, his statement that, if the Serbian people so decided, he would agree to the abolition of the monarchy and establishment of a republic, which was an unprecedented statement then and in later Serbian history, points to the authenticity of his democratic standpoint.

King Peter spent 45 years in exile. When he was called from Serbia to ascend to the throne, he was living in Switzerland and was fifty-nine years old. Prince Peter had the longest wait as aspirant to the throne since the middle ages. Someone's true character is best reflected in patience while going through adversity and while biding his time and his behavior when he comes to power. The last two decades of political life in Serbia are the best example of the substandard behavior of those who were waiting to come to power and the way they subsequently used it.

If there is one theme that played a decisive role in understanding the life of Peter Karadjordjevic, then that is freedom. She played an important role in his private and public (political) life, which was crowned with the final liberation of parts of Serbia that had been under Ottoman occupation for centuries, so that King Petar has rightfully been remembered as the Liberator King.

At the time of King Peter's reign there were some changes in the internal party politics. The King energetically strove to bring as much peace and equilibrium as possible into inter-party relations. He was the happiest when, for the sake of general success, there was a truce between the parties and harmony in coalition governments (for example in the government of Stojan Novakovic from 1908 to 1909 or in the one from 1912 to 1913).

У време његове владавине Србија је исто тако постигла напредак у пољопривреди, а нарочито велики успех је остварен са Земљорадничким задругама. Економски напредак Србије тог времена огледа се у спољнотрговинској размени, јер је извоз надмашио увоз (1911. године извоз је износио 117.000.000, а увоз 115.000.000 динара). И државне финансије су биле на путу ка успостављању потпуне равнотеже (1911. године приходи су износили 120.137.000, а расходи 120.081.000 динара). Осим тога, разграната је железничка мрежа, јер је само од 1909. до 1911. потрошено 90.000.000 динара на изградњу железнице. Србија је пре доласка краља Петра на власт имала 555 километара железничких пруга, а 1912. преко 1.550 километара.

Исти успех Србија је показала и на осталим пољима, нарочито у погледу просвете и војне спреме. И основне и средње и више школе постигле су значајне резултате. На пољу просвете, поред државних школа, много су допринела и приватна друштва и приватна иницијатива. Краљ Петар се, као што је познато, изузетно интересовао за приватну иницијативу, помагао ју је и лично присуствовао неким предавањима за народно просвећивање.

Овом културном и просветном напретку много је допринео висок ниво слободе збора и договора (право на јавно окупљање) и штампе, која је била загарантована Уставом и специјалним законима. И сам краљ Петар, како у младости тако и касније, био је ватрени заговорник слободе штампе, збора и договора.

Дана 31. маја 1903. представнику *Швајцарске телеграфске агенције* Петар је рекао: „Ја сам пријатељ неограничене слободе штампе и надам се да ћу Србију видети да се развија под Уставом од 1888. године, који је веома слободоуман”.

Од 302 српска листа и часописа, која су излазила у Европи 1912. године, у Србији је излазило 199, који су се штампали у 50.000.000 примерака годишње, иако је Србија у то време имала само 2.900.000 становника. За време реакције, 1899. године, у Србији није излазило више од 40 новина и часописа.

О човеку који је оставио дубок траг у новијој историји Србије релативно мало је писано. Миленко М. Вукићевић је још 1922. објавио књигу *Краљ Петар од рођења до смрти*, а скоро 70 година касније академик Драгољуб Живојиновић написао је детаљну тротомну студију о животу краља Петра (1988, 1990, 1994). Оба аутора су доживела и поновљена издања својих књига због традиционално великог интересовања јавности за живот и дело краља Петра. Коначно, крајем 2018. године професор Чедомир Антић је објавио књигу *Краљ Петар Први, ослободилац у време српске одисеје*.

At the time of his reign, Serbia also made progress in agriculture, and particularly great success was achieved with the Agricultural Cooperatives. Serbia's economic progress from that time is reflected in its external trade, as exports surpassed imports (in 1911 exports amounted to 117,000,000, and imports were 115,000,000 dinars). State finances were nearly completely balanced as well (in 1911 revenues were 120,137,000 and expenditures at 120,081,000 dinars). In addition, the rail network was expanded and from 1909 to 1911, 90 million dinars were spent on building the railways. Prior to King Peter's ascension to the throne, Serbia had 555 kilometers of railroads, and by 1912 over 1,550 kilometers.

Serbia demonstrated the same success in other fields, especially regarding education and military training. Primary, secondary and higher education schools achieved significant results. In the field of education, in addition to state schools, private societies and private initiatives also contributed significantly. King Peter, as is well known, was very interested and supportive of private initiative, and personally attended some lectures on national enlightenment.

The high degree of freedom of assembly and agreement (the right to public gatherings) and of the press, which was guaranteed by the Constitution and special laws, contributed greatly to this cultural and educational progress. King Peter himself, both in his youth and later, was a fiery supporter of the freedom of the press, assembly and agreement.

On 31 May 1903, Petar said to a representative of the *Swiss Telegraph Agency*: "I am a friend of unlimited freedom of the press, and I hope that I will see Serbia develop under the 1888 Constitution, which is very liberal."

Of the 302 Serbian newspapers and journals that were being published in 1912, 199 were published in Serbia, which were printed annually in 50,000,000 copies, while at that time Serbia had only 2,900,000 inhabitants. During the dictatorship, in 1899, there were not more than 40 newspapers and magazines in Serbia.

About this man who left a deep mark on the recent history of Serbia, relatively little has been written. Milenko M. Vukicevic published the book *King Peter from birth to death* in 1922, and nearly 70 years later, academician Dragoljub Zivojinovic completed a detailed three-volume study of the life of King Peter (1988, 1990, 1994). Both authors experienced reprints of their editions because of the traditionally great public interest in the life and work of King Peter. Finally, at the end of 2018, Professor Cedomir Antic published the book *King Peter the First, a Liberator at the Time of the Serbian Odyssey*. In the year that marks one hundred seventy-five years since the birth of King Peter, the wish

У години у којој се навршава сто седамдесет пет година од рођења краља Петра, жеља аутора и издавача ове књиге била је да се славном српском краљу посвети монографија достојна његовог лика и дела.

Посебан допринос ове књиге јесте визуелни материјал који је прати, тим пре што до данас није објављена ниједна илустрована монографија о краљу Петру. Преко 300 фотографија из епохе, махом непознатих широј јавности, представљају историјски извор првог реда. Такође, први пут су на једном месту прикупљени портрети Петра Карађорђевића који се чувају у свим музејима у Републици Србији и Републици Српској, али и на ширем простору бивше Југославије, као и у приватним збиркама. На тај начин ће читаоцима бити омогућено да виде портрете чији су аутори Арсеније Петровић, Урош Предић, Влахо Буковац, Никола Милојевић, Шпиро Боцарић, Всеволод Гуљевич, Владимир Бецић, Богосав Војновић Пеликан, Васа Ешкићевић, Кристијан Крековић, Миодраг Петровић, Франсис Овен Солзбери, Валдо Бербе, Огист-Луј Лепер и други. Највећи део поменутог материјала до сада није публикован. У засебном поглављу монографије приказани су споменици краљу Петру, дела најистакнутијих домаћих вајара тога времена, који су били подигнути после његове смрти и највећим делом уништени за време Другог светског рата или непосредно по његовом завршетку. Напоследку, треба напоменути да су у монографији први пут објављене фотографије неких личних предмета краља Петра попут венчаних круна кнеза Петра и кнегиње Зорке са Цетиња 1883, триптих икона коју је краљ Петар добио на поклон од руског цара Николаја II и носио је свуда са собом, и у повлачењу преко Албаније, два молитвена крста која је поклонио манастиру Хиландар приликом посете 1910, први рендгенски снимак у Србији из 1905. године, на коме се види шака краља Петра са заосталим куршумом из Француско-пруског рата, књига епископа жичког Саве Дечанца *Владалац и народ – крунисање и миропомазање владаоца и дужности његове и народне*, са посветом краљу Петру, дворски јеловници, позивница за славу, екс либриси, као и, наравно, крунидбене инсигније из 1904. године и још много тога.

На Бадњи дан 2019. године
Аутор

of the author and publisher of this book was to dedicate to this illustrious Serbian King an edition worthy of his character and achievements.

A special contribution to this book is the visual material, especially since to this day an illustrated monograph on King Peter has never been published. Over 300 photographs from the epoch, largely unknown to the general public, represent a historical source of the first order. Also, for the first time, portraits of Peter Karadjordjevic have been collected in one place, which are kept in museums across the Republic of Serbia and in the Republic of Srpska, but also in the wider region of the former Yugoslavia, as well as in private collections. In this way, readers of the book will be able to see portraits painted by Arsenije Petrovic, Uros Predic, Vlaho Bukovac, Nikola Milojevic, Spiro Bocaric, Vsevolod Guljevic, Vladimir Becic, Bogosav Vojnovic- Pelikan, Vasa Eskicevic, Kristijan Krekovic, Miodrag Petrovic, Francis Owen Salisbury, Valdo Berbey, Auguste Louis Lepere and others. The bulk of the aforementioned material has not been published to date. In a separate chapter of this monograph, monuments to King Peter are shown, works of the most prominent domestic sculptors of that time, which were erected after his death and were largely destroyed during the Second World War or immediately after its completion.

Finally, it should be noted that for the first time in this monograph, photographs of some of the personal items of King Peter such as: the wedding crowns of Prince Peter and Princess Zorka from Cetinje from 1883; a triptych icon that King Peter received as a gift from Russian Emperor Nicholas II which he carried everywhere with him, including in the retreat through Albania; two prayer crosses that he donated to Hilandar monastery during a visit in 1910; the first x-ray made in Serbia in 1905, which shows King Peter's fist with a bullet – a remnant of the Franco-Prussian War; a book by Sava Decanac the Bishop of Zica entitled *The ruler and the people - the coronation and anointment of the ruler and his duties and those of the people*, with a dedication to King Peter; Palace menus, invitations to the Patron Saint's Day; ex libris, the coronation insignia from 1904 of course and much more.

On Christmas Eve 2019
The Author

Непознати уметник, Петар I, краљ ослободилац
Unknown artist, Peter I, The Liberator King

Урош Кнежевић, кнез Александар Карађорђевић у генералској униформи, 1852, уље на платну (Народни музеј Београд).
Uros Knezevic, Prince Alexander Karadjordjevic in general's uniform, 1852, oil on canvas (National Museum Belgrade)

ВЕЛИКИ ПРЕЦИ, РОЂЕЊЕ И ОДРАСТАЊЕ БУДУЋЕГ КРАЉА

GREAT ANCESTORS, BIRTH AND UPBRINGING OF THE FUTURE KING

Година 1806. била је година великих борби, честих победа и највећих успеха у Првом српском устанку. Она је донела Србији славне победе на Салашу, Мишару, Делиграду, у Београду, као и над Пазваноглуом. Те године, славне за српско оружје, у Тополи се, 29. септембра Карађорђу родио син, који је на крштењу добио име Александар.

Године 1813, када је Александар имао седам година, морао је са мајком да напусти Србију. Први пут ће се вратити у земљу 1839. године. Карађорђе је после годину дана затвора, када је пуштен уз велико залагање руског цара Александра I, заједно са својом породицом прешао у Русију где се настанио у граду Хотину у Бесарабији. У Хотину је његов млађи син Александар учио школу, док се старији, Алекса, школовао у Пажевском корпусу у Петрограду. Када је 1817. године Карађорђе

1806 was a year of great struggles, frequent victories and the greatest successes in the First Serbian Uprising. It brought Serbia the glorious victories in Salas, Misar, Deligrad, Belgrade and against Pazvan-Oglu. This famous year in arms for Serbian, Karadjordje's son was born in Topola, who was baptized Alexander.

In 1813 when Alexander was seven, he had to leave Serbia which had fallen to the Ottomans, and would subsequently return for the first time in 1839. After spending a year in prison, Karadjordje was released with great intercession from the Russian Tsar Alexander I, and together with his family moved to Khotyn in Bessarabia. His younger son Alexander attended school there, whilst the elder Aleksa attended the Page Corps in St. Petersburg. When Karadjordje was assassinated in 1817, Alexander stayed with his mother in Khotyn, where he later also

Владимир Лукич Боровиковски, Карађорђе Петровић 1816, уље на платну (Народни музеј Београд).
Vladimir Lukic Borovikovsky, Karageorge Petrovic 1816, oil on canvas (National Museum Belgrade)

убијен, Александар је са мајком остао у Хотину, ту се и оженио 1830. године Персидом, унуком војводе Јакова Ненадовића, која је тада имала седамнаест година.

Александар Карађорђевић је дошао у Србију тек 1839. године, а 21. септембра 1840. постављен је за судију суда Београдског округа. После шест месеци, 15. априла 1841. постављен је за поручника и ађутанта младом кнезу Михаилу Обреновићу.

После Вучићеве* буне, 1842, када је кнез Михаило морао да оде из Србије, Александар је на Врачару изабран за српског кнеза.

У време избора за кнеза, Александру је било око 36 година. Био је човек доброг срца, тих и миран. Као ађутант, био је далеко од борбе партијских поглавара. Ничиме није показивао да би могао да буде бунтовник. Међутим, Александра је за кнеза изабрао народ на једној скупштини после преврата. Аустријски премијер, кнез Метерних, противник сваког мешања народа у промене на престолу, а нарочито народних скупштина и устава, одмах је протествовао против свега онога што је у Србији урађено крајем августа и почетком септембра 1842. године. Осим тога, Метерних се обратио руском цару Николају I (17. дец. 1842) као заштитнику Србије, и Порти (османској влади), негодујући, како против преврата у Србији тако и против избора Карађорђевића за кнеза. Ни цар Николај ни Русија нису имали ништа лично против Александра, али су били против начина на који је он изабран.

Сви протести завршили су се тако што је први избор Александра за кнеза поништен а Русија послала у Србију свог изасланика, Базна Ливена (Немца из балтичког краја), царевог ађутанта.

Ливен је био интелигентан и разборит човек, па је по доласку у Србију увидео да се ситуација не може вратити у пређашње стање. Међутим, као представник цара Николаја, није могао да одобри оно што је побуњени народ, са Вучићем на челу, створио. Осим тога, и Метерних је 12. априла, 1843. упутио протестно писмо Порти навевши у њему да је српски покрет чин револуције коју је требало угушити и како је покрет у супротности са уставом који је народу подарила Турска, а Русија му била гарант.

После дугих преговора између дворова и Порте, Porta је била приморана да прихвати предлог руског цара који се састојао од четири тачке:

1. Да се кнез Александар свргне са власти.
2. Да се организују нови слободни избори.

---

* Тома Вучић Перишић (Барич, 1787/1788 – Београд, 1859).

married Persida – daughter of military commander Jakov Nenadovic, who was seventeen at the time.

Alexander Karadjordjevic returned to Serbia only in 1839, and on 21 September 1840 he was appointed a member of the Belgrade District Court. After six months, on 15 April 1841, he was appointed lieutenant and ADC to the young Prince Mihailo.

After the Vucic Uprising* in 1842, when Prince Mihailo had to leave Serbia, Alexander was elected as the Serbian Prince in Vracar.

At the time of being elected Prince, Alexander was 36 years old. He was a good-hearted man, quiet and calm. As ADC, he was far from the conflict of the party chiefs. Nothing indicated that he could be a rebel. However, Alexander was elected Prince by the people during an assembly after the coup. Austrian Prime Minister - Prince Metternich, an opponent to any participation of the people in the changes on the throne, and especially of the National Assembly and Constitution, immediately protested against everything that occurred in Serbia in late August and early September 1842.

In addition, Metternich addressed the Russian Tsar Nicholas I (17 December 1842) as the protector of Serbia, and the Porta (Turkish government), both against the uprising in Serbia and the election of Prince Karadjordjevic. Neither Tsar Nicholas nor Russia had anything personally against Alexander, but they were opposed to the manner in which he had been elected.

These protests ended in the annulment of Alexander's first election as Prince and in Russia sending her envoy to Serbia, Basna Liven (a German from the Baltic region) who was the Tsar's ADC.

Liven was an intelligent and clever man, who upon arrival in Serbia realized that the situation could not revert to the previous state. However, as a representative of Tsar Nicholas, he could not approve what the rebellions, with Vucic at the helm, had created. In addition, Metternich sent a protest note to the Porta on 12 April 1843, in which he stated that the Serbian uprising was an act of revolution that should have been suppressed and that it was in contravention of the constitution given to the people by Turkey, to which Russia was a guarantor.

After lengthy negotiations between the courts and the Porta, the Porta was forced to accept the proposal of the Russian Tsar, which contained four points:

1. To depose Prince Alexander,
2. To organize new free elections,

---

* Toma Vucic Perisic (Baric 1787/88 – Belgrade 1859)

3. Да се из Београда склони *Гамил-паша*, кога руски двор сматра за главног кривца претходних догађаја и, на крају,
4. Да се казне главне коловође немира, *Вучић и Петронијевић*.

Сви захтеви руског цара били су испуњени. Нови избор кнеза извршен је 3. јуна 1843. године у Топчидеру, у присуству руског конзула, ванредног царског пуномоћника барона Ливена, митрополита и новог београдског мухафиза.

Четворица изасланика тражила су да се народни представници из седамнаест округа изјасне о томе кога желе за кнеза и тако је Карађорђевић био једногласно изгласан.

По жељи руског двора, после поновног избора кнеза, Вучић и Петронијевић су морали да напусте Србију иако је Скупштина од 28. јула, која се састала у Крагујевцу, била против тога.

Пошто је добио овлашћења од Народне скупштине, Александар је започео своју владавину у веома тешким условима. Остала је изражена намера Турске да омета миран развој Србије, тако да се та сила свим средствима трудила да подрива њену унутрашњу аутономију. Међутим, велика оружана снага Русије била је узрок сталног страха западноевропских сила које су се трудиле да спрече њен продор на Црно, Средоземно и Црвено море и сузбију њен утицај на Порту и Србију. Та вечита борба између Русије и запада била је моћна препрека мирном развоју и напретку Србије. Грозничаво стање у унутрашњим односима наставило се до кулминације 1844. године.

Година 1844. веома је значајна за нашу историју, како у културном, тако и у политичком погледу. Већ у јануару, после избора Александра Карађорђевића за кнеза, чиновници који су радили у државној служби у време Обреновића, вратили су се у Србију како би против кнеза сковали заверу, која је била откривена а завереници кажњени и послати у Гургусовачку кулу на издржавање казне. У јулу је на место аустријског конзула дошао Мајерхофер као замена Филиповићу. У августу је из Цариграда стигла вест да је султан, у договору са руским двором, допустио Вучићу и Петронијевићу да се врате у отаџбину. Они су у Србији дочекани и свуда праћени почастима какве се указују само владарима. Вучићева моћ је тада била на врхунцу.

Још су се по земљи разливали таласи радости што се у отаџбину вратио „предводник” народа, када је почела да се шири вест да су некакве „катане” прешле од Кленка код Шапца с намером да у земљи изазову преврат и поврате кнеза Милоша. Одмах је против ових

3. To remove Kamil-Pasha from Belgrade, whom the Russians saw as the main culprit for the previous events; and finally,
4. To punish the main instigators of the unrest – Vucic and Petronijevic.

All the demands of the Russian Tsar were met. The new election of Prince occurred on 3 June 1843 in Topcider, in the presence of the Russian Consul, the imperial proxy Baron Liven, the Metropolitan and the new Belgrade muhafiz.

The four envoys requested that representatives of the seventeen districts in the country vote for whom they wish as prince, and thus Karadjordjevic was unanimously elected.

At the request of the Russian Court, after the re-election of the Prince, Vucic and Petronijevic had to leave Serbia even though the Assembly, which met in Kragujevac on 28 July, was opposed to this.

After receiving power from the National Assembly, Alexander began his reign in very difficult conditions. The intention of Turkey to hinder the peaceful development of Serbia remained pronounced, endeavoring by all its means to undermine her internal autonomy. However, Russia's large armed forces were the cause of constant fear among West European forces who were trying to prevent her penetration to the Black, Mediterranean and Red seas and to suppress her influence on the Porta and Serbia. This constant struggle between Russia and the West was a powerful obstacle to the peaceful development and progress of Serbia. The hectic state of internal relations continued until the culmination in 1844.

The year 1844 was very important for our history, both culturally and politically. Immediately in January of that year, after the election of Prince Alexander Karadjordjevic, officials who had been employed in the civil service during the time of Obrenovic returned to Serbia in order to plot against the Prince. However, the conspiracy was uncovered and the conspirators were sentenced and sent to Gurgusovka Tower for punishment. In July, Mayerhofer was sent to replace Filipovic as Austrian consul. In August, news from Constantinople arrived that the Sultan, in agreement with the Russian Court, had allowed Vucic and Petronijevic to return to their homeland. They were welcomed and everywhere throughout Serbia were shown honours normally reserved for rulers. Vucic's power was at its peak at the time.

Waves of joy were still spreading across the country for the return of the "leader" to the homeland, when news spread that some "cavalrymen" had passed from Klenak to Sabac with the intention of instilling an uprising in the

бунција послат Вучић, који је огњем и гвожђем, на најстрашнији начин, угушио ту побуну.

Оном истом неустрашивом жестином којом се борио за кнеза Милоша у гушењу Ђакове буне на Опленцу код Тополе, 1815. године, Вучић се сада борио у служби кнеза Александра, не би ли угушио Катанску буну.

Када је пропала и Катанска буна у Србији су почели да се успостављају ред и мир у народу. Присталице Обреновића и Карађорђевића почеле су да се мире између себе, нарочито након што је постало јасно да су сви европски владари признали Карађорђевића за кнеза Србије.

Са стишавањем унутрашње политичке борбе у Србији полако је дошло и до развоја културе. Још раније је велика пажња била посвећена осигурању личне и имовинске безбедности грађана. Оно страшно безвлашће, које је трајало у земљи до 1838. године, и сила јачег над слабијим, требало је сузбити законом. То је и учињено доношењем Грађанског законика. Тим законом гарантована је својина земље. Она припада сељаку, јер, како стоји у Законику, „што ко држи и ради то је његово, у што не сме нико да дира”. На тај начин, грађанима су била обезбеђена приватна права, али не и политичка. Међутим, доношењем Грађанског законика, изрека кнеза Милоша „земља сељаку” добила је праву потврду у Члану 213 који гласи: „Као год што су спахилуци, тимари и зијамети укинати у Србији, тако нити их има, нити се унапредак могу увести, но је сваки Србин од свога добра савршен господар или прави баштиник, у ком се законом обезбеђава и заштићава”.

Те године основана је Главна контрола, са задатком да испитује и прегледа све рачуне свих јавних установа у земљи (како општинских и државних тако и других јавних); основана је Централна војна болница, уведена је одговорност судија и осталих чиновника за несавесно поступање. Исте године, 23. септембра, донет је први пут нов закон о основној, средњој и вишој настави под именом *Устројеније Јавног Наставленија*. Осим тога, те године обновљен је рад *Ученога друштва*, и на мајским седницама решено је, између осталог „да Друштво српске словесности узме народни језик за књижевни језик”.

Осим тога, крајем године је начињен програм националног рада, као и дугорочни програм спољне политике Србије, „начртаније”. Тај програм саставио је један од најдаровитијих српских државника XIX века, Илија Гарашанин, који је у себи спајао силу енергије са здравим разумом, вредноћу и мушку чврстину, а уз то је имао и широке погледе и трудио се да државним пословима руководи по реду и плану, што га је издвајало од свих српских државника тог времена.

country to re-instate Prince Milos Obrenovic. Vucic was immediately sent against these rebels, who, in the most terrible way suppressed this rebellion with fire and iron.

With the same fearless fury with which he fought to suppress the Djakovo rebellion for Prince Milos, in 1815 at Oplenac near Topola, Vucic now fought to quench the Katana rebellion, working for Prince Alexander.

When the Katana rebellion failed, peace and order began to be established in Serbia. Supporters of Obrenovic and Karadjordjevic began to reconcile, especially after it became clear that all European rulers had recognized Karadjordjevic as the Prince of Serbia.

With the subsiding of the internal political struggle in Serbia, the development of culture slowly occurred. Earlier, great attention had been paid to ensuring the personal safety and property security of the citizens. The anarchy, which lasted in the country until 1838, and the power of the stronger over the weaker, had to be suppressed by law. This was regulated by the introduction of the Civil Code. This law guaranteed the ownership of the land. It belonged to the peasant, since according to the Civil Code, "*whoever holds and works the land owns it, which no one can touch.*" In this way, citizens were provided with personal rights, but not political. Accordingly, only after the passing of the Civil Code, Prince Milos's proclamation "country of peasants" received the right confirmation, since Article 213. stated: "As estates, timars and ziamets have been abolished in Serbia, neither do they exist, nor can they be introduced in advance, but every Serb is a perfect master or heir of his own, in which he is guaranteed and protected by law".

During the year, the Principal Control was established, with the task of examining and reviewing all accounts of all public institutions in the country (both municipal and state and all other public); the Central Military Hospital was established, and responsibility of judges and other officials for misconduct was instituted. That year, on 23 September, a new law for elementary, secondary and higher education was issued under the name *Establishment of Public Education*. In addition, the work of the *Scholars Society* was renewed this year, and in the May sessions, it was resolved inter alia that "the Society of Serbian Literacy adopt the people's language as the literary language."

In addition, at the end of that year, a national work strategy was created as well as a long-term programme of foreign policy of Serbia *nacrtanije* (political programme). It was compiled by one of the most gifted Serbian statesmen of the nineteenth century - Ilija Garashanin, who combined the power of energy with common sense, value and masculinity, as well as having broad views and tried to manage state affairs in order and according to plan, which separated him from all Serbian statesmen of that time.

Те доста бурне године у погледу унутрашње политике Србије, године када је уведен изванредан ред, када је на снагу ступио писани закон који гарантује заштиту грађана од самовоље владара и власти, када је земљопоседницима утврђена и обезбеђена својина над земљом, када се организује одржавање наставе, када је створен државни програм спољне политике младе српске државе, кнезу Александру Карађорђевићу се 29. јуна, на Петровдан, родио син коме су на крштењу дали име Петар.

Петар је био четврто дете а друго мушко у својој породици. После њега, кнегиња Персида је родила још једног сина, Арсена. Петар се није родио на двору јер су се уочи његовог рођења вршиле поправке у кнежевском конаку, тако да се породица преселила у кућу ондашњег познатог богаташа Мише Анастасијевића, у којој се касније налазио Народни музеј.

Двадесет деветог јуна, дан након Петровог рођења, Српске Новине пренеле су кратку вест: „Данас ујутру, око седам сати, наша светла Кнегиња, Госпођа Персида, родила је сина”.

Ондашње званичне новине мало говоре о рођењу новорођеног принца. Међутим, унутрашњост је свечаније прославила Петрово рођење. У том погледу нарочито се истакло Ваљево где је живела тазбина кнеза Александра Карађорђевића. Вест да се кнезу и кнегињи родио син поздрављена је у Ваљеву црквеним звонима и пуцњавом из пушака.

Пошто су Ваљевци честитали рођење кнежевића кнегињиним рођацима, започело је дуго весеље. Играло се коло у коме су се нашли и чиновници и грађани, богати и сиромашни, газде и слуге, стари и млади. Људи су извлачили из подрума вино како би се слављеници почастили. А када је пало вече, ваљевске улице биле су осветљене великим ватрама; палила се луч, стара бурад од катрана и мешине. Осветљење је трајало до дубоко у ноћ.

Међутим, политички догађаји су се у оно време брзо ређали један за другим; Повратак, уз помпу и весеље, Вучића и Петронијевића, који су 1843. били прогнани из Србије; Катанска буна и њено гушење итд., бацили су у заснак рођење једног кнежевића који није био наследник, јер су кнез Александар и кнегиња Персида имали старијег сина, Светозара.

Краљ Петар је детињство провео у Београду и Тополи. У Београду је почео и да се школује, а његово школовање и васпитање није се разликовало од васпитања и школовања друге грађанске деце. Сам кнез Александар и кнегиња Персида нису стекли богзна какво образовање, а велики део детињства и целу младост провели су у Бесарабији.

During this turbulent year in terms of Serbia's internal policy, the year when a certain order was established, when a law was passed that guaranteed the protection of citizens from the arbitrariness of rulers and authorities, when landowners secured ownership of the land, when public classes were organized, when the state program of foreign policy of the young Serbian state was created, a son was born to Prince Alexander Karadjordjevic on 29 June, which is Petrovdan, and was thus baptized Peter.

Peter was the fifth child and the third son of his parents. Peter was not born at the court because on the eve of his birth, repairs were being made to the palace, so the family moved to the house of the famous and wealthy entrepreneur Misa Anastasijevic, which later housed the initial National Museum.

On 29 June, the day after Petar's birth, the *Srpske Novine* reported the short news: "Today, at about seven o'clock in the morning, our exalted Princess Persida, gave birth to a son."

The official newspapers of the day tell little about the birth of a newborn prince. However, the interior celebrated Peter's birth more ceremonially. In this respect, Valjevo was particularly prominent where the in-laws of Prince Alexander Karadjordjevic lived. The news that the Prince and Princess received a son was greeted in Valjevo with church bells and a salvo of shots.

Once the citizens of Valjevo congratulated the Princess' family on the newborn Prince long-lasting celebration began in which both officials and citizens, the rich and poor, landlords and servants, both old and young, danced the *kolo*. The people brought wine from the cellars to celebrate, and when evening fell, the streets of Valjevo were lit up with great fires lasting deep into the night.

However, the political events that were rapidly occurring one after the other at that time - the return of Vucic and Petronijevic with pomp and joy who had been expelled in 1843; the Katana Rebellion and its quelling, etc., overshadowed the birth of a prince who was not an heir, since Prince Alexander had an elder brother Svetozar.

King Peter spent his childhood in Belgrade and Topola. He began his studies in Belgrade, and his education did not differ from that of other middle-class children. Neither Prince Alexander nor Princess Persida received any particular instruction; they hardly differed from a well-off peasant family, with the difference that they spent a great deal of their childhood and all their youth in Bessarabia.

Therefore, their upbringing and education were not at a high level; but they did not separate their children from those of other citizens of Belgrade. Little Peter not only attended elementary and high school with the sons of other citizens of Belgrade and Serbia, but also played on the

